

Oglas, pripisana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Ovci za predbrojbu, oglasne itd. lije se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču za administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu pošta predbrojnika.

Ko list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravnici u odgovarajućem pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija“.

Čekovnog računa br. 247849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rasta malo stvari, a neslogom sve poljvari.“ Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o ponedjelju.

Netiskani dopisi se ne vraćaju epodpisani ne tiskaju ne frankirani ne primaju.

Predplata za poštarinom stoji 10 K u obće, 1 na godinu ili K 3— na godinu, K 2-50 na pol godine.

Izvan crtarine više poštarina. Plaća i utičuje se u Pulu.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koji u Puli, toli izvan iste.

Uredništvo i uprava nalazi se u Tiskari J. Krmpotić i dr. (Via Sissano), kamio neka se naslovljuje sva pisma i predplata.

Odgovorni urednik i izdavač Jerko J. Mahulja. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12)

Glavna skupština

„Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru“

(Nastavak)

8. Jednorazredna škola u Raklju. Nešto povishe nad morem, nedaleko čarobnog kanala Baše, pružilo se prostrano selo Rakalj. Premda je to mjesto već poljestajem svojim s osobito brojem svojih žitelja zavriedilo, da se odavna u njemu uskoji škola, ipak vladajuća talijanska stranka u Istri nije htjela da o tome čuje. Ali što nisu htjeli da učine naši za nevolju gospodari, odlučila je uraditi naša družba. Neopisivo je veselje zavladalo u Raklju, kad je tamo stigao prvi glas, da će tamo družba graditi školu. Svi et je blagoslivljao družbu i ona dobra narodna srca, koja su omogućila, da i ono mjesto obasine svjetlo liepe i korisne prosvjete. Ali taj je glas osupnuo naše Talijane. U neprilici svojoj obratili se kao uvijek svojim č. k. prijateljima, koji su odmah pohitili u Rakalj da narodu snobće veselu viest, ka'vo će oblasti dati u Raklju jednu liepu javnu školu, sam'o će trebati, naravno, da se ljudi izjave u kojem jeziku će da im se podučavaju djeca.

Narod bistar, razumio je tu gospodsku igru i jednoglasno se izjavio za hrvatski jezik u školi. Tako je eto odgovorio narod pred povjerenstvom. Ta jednodušna narodna izjava pokunjila je gospodu ali je najvećina porazila ondješnjeg župe upravitelja, odrodjenog Dalmatince, koji je čak sa oltara odvraćao narod od naše hrvatske škole.

Razumije se, da o javnoj školi u Raklju ne može za sada biti ni govora. Ali narod je umiren, on ima svoju školu, koji je dne 14. studenoga 1904. otvorila prvi put svoje dvije i pod svoj krov primila malu rakaljsku dječicu, uzdanicu onoga vriednoga našega puka.

Medjutim ni „Lega“ ne miruje. Jedan dio dara, što joj ga je namienio Tršćanin Attilio Comighi, opredieljen je za njezinu školu u Raklju. I tako će i ta naša škola

imati do mala da izdrži četok boi, iz kojega će, nema sumnje, izći pobjednica.

To bi bile škole, što su najstarije u zgradama naše družbe. Ali nismo toga, naša družba uzdržaje i u drugim mjestima svoje škole i to u zgradama, koje nisu njezino vlasništvo. Po jednu takovu školu ima družba u Malom Lošnjaju, Voloskom, Opatiji, Brgradu, Sv. Marini i sada u najnovije vrijeme — u Sušnjeviću.

9. Dvorazredna škola u Malom Lošnjaju. Na drugom sam injestu spomenuto, kako je družba bila prinudjena, da za svoju školu traži utočista u kući gosp. Lovrića. S veseljem priznajemo, da ta naša škola napreduje upravo krusno, tako, da se je p'o godine nakon njena otvorenja pokazala potreba njezinog proširenja. I tako je ona naša škola već početkom školske godine 1904./5. zadobila svoj drugi razred, čime nije jošte ni iz daleka udovoljeno svim zahtjevima, što ih na nas postavljaju narodne prilike u Malom Lošnjaju kao i dati napredak ondješnje naše škole.

U tekućoj školskoj godini polazi onu nasu školu do 80 djece — maksimalni broj, dozvoljen po c. k. školskim oblatima!!!

10. Jednorazredna škola u Voloskom. Nakon punih sedam godina neprestanog natezanja i moljakanja smilovale se donapokon i naše školske oblasti i sistemizovale u Voloskom jedan uzpredni razred s hrvatskim naukovnim jezikom. Učiteljem na tom razredu imenovan bje gosp. Anton Ryslavy, dotadašnji ravnatelj naše škole u Voloskom. Time je od napomenute naše škole odpao jedan razred, čime su se donekle smanjili i odnosi družbini izdatci. Družbinu školu u Voloskom polazilo je lani 95. djece.

11. Jednorazredna škola u Opatiji. Lanjske godine bila je jednorazredna hrv. javna pučka škola u Opatiji proširena na dvorazrednicu. Time je iz družbine škole u istom mjestu odpao znalan broj školske djece, t. k. da ih sada polazi 66.

onda mogli tek skakati od alineje do alineje a bez da prate čitatelja, pripominjemo, da kod ovakva načina čitanja ne smije učitelj sjediti za stolom.

Odule vježbe umore djecu takodjer kad prepisivanja. Takve vježbe, osobito kao domaću zadaću, djeca prepisuju nehaljno, površno; ne paze ni na krasopis, ni na pravopis. A događa se često, da čak i proskaču! U obće pišu, samo da labijen nasaraju, pak da čim prije trknu na igru. Tako se eto priučavaju već u najranijoj mladosti površnosti i nemarnosti.

Kratke su vježbe po našoj misli shodnije. Onakve vježbe djeca rado čitaju i prepisuju. U školi ako se kod čitanja i zabave, lahko se snadju, pak se nemaju bojati učiteljeva kara. Kod kuće ppel radje prepisuju kratke vježbe, jer joj uz to preostane dosti vremena za igru i zabavu. Ovakve vježbe u veliko pogoduju i učitelja, jer lakše nadzire čitanje u školi, osobito pak onda, ako djecu priučti, da prstom ili pisalicom prate čitatelja. Tako mu nije od

Nema sumnje, da će usljed te okolnosti poskočiti i napredak one naše škole.

12. Jednorazredna škola u Brgradu. Školske oblasti začu da još i sada proazmu pod svoju režiju škola u Brgradu, i tako je naša družba prinudjena, da još uvijek drži na toj školi jednu svoju učiteljsku silu. Tekom školske godine 1903/4. vršio je učiteljsku službu na onoj školi učitelj g. Šarson. Pošto je isti bio premmičen u Rakalj, došla je na njegovo mjesto gospodjica Ivka Susić iz Mrkoplja u Hrvatskoj. Napomenutu školu polazi sada 74 djece, koja pod valjanim ravnanjem vriedne ove naše učiteljice napreduje upravo liepo.

13. Jednorazredna škola u Sv. Marini. Labinjština spada među najzapuštenije krajeve naše Istre. Sa školom u Vlakovu pomoglo se samo donekle kulturnim potrebama onoga našega naroda, jer se odmah zalim pokazala potreba osnivanja drugih škola. I tako je naša Ravnateljstvo zaključilo sagraditi školsku zgradu u Drenju i u Sv. Marini. Medjutim izjavio se je g. Glušić, posjednik u Sv. Marini, pripravnim odstupiti svoju kuću u svrhu škole, tako da je naša Ravnateljstvo, ne časeći časa, namjestilo tamo učiteljicu, gospodjicu Katinku Pavelić, koja i danas upravlja onom školom na sveobće zadovoljstvo onoga našega pučanstva.

14. Škola u Sušnjeviću. U tom mjestu i njegovoj okolici nastanio se narod, koji govori nekakav čudan dijalekat, što donekle zanosi na rumunjski jezik, ali je toliko natrpan hrvatskim riečima, da bi se i najbolji poznavalac rumunjskine u njemu snašao vrlo teško. A nije ni čudo. Onaj je sviet, budući okružen sa svih strana sve samim zgoljnim Hrvatima upućen jedino na ove potonje i tako se poprimiv njihove običaje i ograničiv u veliko područje svojeg narječja malo po malo prelio u njih i uzeo da s njima živi u dobrim odnosajima, pojačanim krvnim vezama rodbinstva.

Upravo ovo potonje nije bilo milo našim Talijanima. Oni su u toj ljubavi

potrebe, da se vere izmed klupa, e da zabunjenom djetetu pokaže gdje se čito, jer to može iz daljega palicom učiniti. A najviše puta nije mu ni to od potrebe, jer kako jur rekossno, diete se samo snadje, ponajviše pak s toga, što mu je komad dobro poznat; svakako pak poznatiji, nego li odulja vježba.

Za kratke vježbe vojuje takodjer činjenica, što u ovakvim komadima diete više puta i pročita i prepíše pojedina pismena i slovke, pak mu se ista dublje u pameti uvrieže, nego li je to slučaj kod oduljih vježba. Tvrdi se do duše s neke strane, da djeca kratke vježbe skorim nauče na pamet, pak da onda bolja čitaju iste nepazljivo, a lošija dadu učitelju rog za svičue. Događa li se zazbilja slični slučajeva, temu je svakako ponajviše krivac sam učitelj, koji se predugo nateže sa dotčnim komadom.

Konačno pripominjemo jošte i to, da se kratke vježbe no mora prenašati iz prve na treću stranicu, kako je to slučaj

naših Sušnjevićana i njihovih susjeda nazrievati već od prvoga početka veliku opasnost za njihovo gospodarstvo u onim stranama. — Zato su oni već odavna došli na misao, kako bi Sušnjevići nametnuli talijansku školu. Ali narod o tome ni čul. Kad već nije išlo tako, rekli su im: Dobit će te rumunjsku školu! Ostao nekoliko smutljivaca i talijanskih plaćenika, naši su Sušnjevićani odbili i tu ponudu i kad je došlo vrijeme, da se izjave o jeziku, koji će gospodovati u njihovoj školi, njihov je izbor pao na naš hrvatski jezik.

Na to se počela graditi škola, a kako je puk u onim stranama siromašan, to je na molbu obćine Boljun naša družba izdala za gradnju one škole podporu u iznosu od K 3000. Nego čim je odnosa zgrada dogotovljena bila, uložio je zem. odbor odmah ulok protiv namještenja javnog učitelja na onoj školi. C. k. zem. školsko vijeće pako nije htjelo, da za vrijeme, dok utok viši, imenuje učitelja, premda je škola u Sušnjevići svojedobno sa strane c. k. oblasti redovito sistemizovana bila.

Takovi utoci čekaju redovito godine i godine na svoje riešenje, kadšto tri i više godina (!) Je li bi pravo bilo, da onaj puk čeka toliko vremena školu, za kojom je toliko uzdisao? Nije li tu u prvom redu pozvana naša družba, da svojim silama izvede ono, što tudja mudrost i bahatost hoće da zaprieči?

I družba je učinila svoje. Ona je imenovala i namjestila u Sušnjevići učiteljicu, gospodjicu Petru Justić, koja i danas uzprkos mnogobrojnim spletkama i intrigama poučava povjerenu joj dječicu u našoj liepoj hrvatskoj rieći.

Već prvoga dana upisalo se u tu školu preko 60 djece?

Kako je iz rečenoga razvidno, družba Sv. Cirila i Metoda za Istru ima da uzdržava 14 svojih škola sa 19 školskih sila. Ovomu treba pribrojiti još i 2 zavarista, prvi u Malom Lošnjaju a drugi u Pazinu. (Ovo potonje ustanovljeno lanjske upravne

u Frankovićevoj „Početnici“, što se bielo-dano protivu pedagoškom načelu, usljed kojega ne smije se djecu nječemu priviknuti, od česa mora se ju kasnije odučiti.

Gledamo li iz ekonomskoga gledišta Frankovićevoj „Početnici“, moramo priznati, da su u njoj baš one preduge vježbe sakrivile, što je ista objemom narasla, a time joj i cijena skočila na 72 pare. Čim je knjiga omanjila, tim se bare raspade. Zato imade slučajeva, gdje osobito od škole udaljenija djeca razdrapaju i po dvie „Početnice“ na godinu.

Možda ne bi bilo na odmet, kad bi se izpod svake vježbe uvrstila sva dule poznata pismena. Dakako, svaki put drugim redom. Tako bi se djeci živše začavilo u pamet lik prjednog pismena, pak možla da bi i ona slabija po koje uhvatila.

Pri koncu ovoga odsjeka moramo jošte nješto napomenuti. U upitnoj „Početnici“ dolazi često diete na takove potteškoće, koje rieđko može da svlada. To su nime slovke, u kojima dolaze po dva

PODLISTAK:

Frankovićeva „Početnica“

Piše Vinko Rubesča.

(Nastavak)

Mnogi učitelji kod većih komada pomazu se tim, da dogovorno sa dječom poduzmu vježbe u čitanju tek sa nekoliko početnih redaka, recimo četiri do pet. Ovako je bolje, nego čitati sav komad; ovako poiskrepljuje i nehotice dotični učitelj našu tvrdnju o prikladnosti kraćih vježba, koju miže iznašamo.

Velika pak polakšica bila bi za učitelja i za djecu kad bi barem oveće vježbe bile razdielene u alineje, recimo od redka i po do dva i pol. U ovakvim slučajevima moglo bi svako diete da čita po jedan odslavak. Ako bi se koje diete zbusnilo, čekalo bi na početku drugoga odslavka na čitatelja i tako bi se i bez učiteljeve pomoći opet snašlo. Nu da nam se ne bi s koje strane spocinuto, da se ovakvim načinom čitanja pogoduje liencine, koji bi

godine). Prema tomu sveukupno družbio učiteljsko osoblje iznaša 21, što učitelja a što učiteljica, ne računajući ovamo talijanske svećenike u Kašteliru, Vabrigi i Rakuju, kojih mora družba plaćati za to, što podučavaju nauk vjere u rečenim školama.

X. Škola u Humu.

Ima već nekoliko godina, otkad je u Humu — občina Buzet — sistemizovana škola s hrvatskim naukovnim jezikom. Otvorenje škole zavisilo je pako jedino o zgradi, koja se imala podignuti. O tome je imalo da odluči upravno vieće u Humu, ali pošto je to vieće u rukama Talijanaša, to nije do gradnje škole u obće ni došlo. Dapače, kad je nekom zgodom došao u Hum občinski glavar iz Buzeta, da s po- jerenstvom na lice mjesta odredi potre- bito za odnosnu gradnju, dočekao ga zavedeni svet kamenjem.

Medjutim je u Humu podigla „Lega“ svoju školu i namjestila tamo za učitelja nekog Tirolca, koji se tamo ugnjezdio i koji još i danas odnarođuje onu našu jednu djecu.

I tu je bila pozvana družba, da pro- sjeđuje. Na ruku joj je išao gosp. Iva Gržinić, posjednik u Humu. On je učinio u Humu od prilike što i gospodin Lovrić u Malom Lošnju. Stavio je na raspola- ganje jednu svoju kuću u kojoj je imala družba da otvori svoju školu. I naša je družba, dakako većinom na svoj trošak, adaptirala ponudjenu joj dvoranu i pri- premila ju za školu. Nego pošto se je odlukom školske oblasti imala u Humu da ustroji javna pučka škola, to je naše Ravateljstvo dalo spomenutu dvoranu občini i malo zatim otvorila se doista u Humu javna hrvatska škola.

Kao grom iz vedra neba djelovao je taj događaj na zavedene Humljane. Uda- rili oni u prosvjede, u grožnje i stalho- nje, ali bez uspjeha. Sada polazi hr- vatsku školu u Humu 53 djece. Da nije družbe, ta bi djeca i tolika druga za njima bila za nas izgubljena za sva vremena.

Da priberemo sve u jedno:

Družba sv. Cirila i Metoda za Istru podigla je u prošlosti upravnoj godini 1904. zgradu u Rakuju i započela gradnjama u Fabcima, Vinkuraru, Sv. Luciji, Zrenju i Drenju. Neke od tih školskih zgrada su već sada dogotovljene, dočim će ostale biti u što kraće vrijeme.

Nadalje: Družba je u prošlosti go- dini otvorila nove škole u Rakuju i Sv. Marini. Izim toga je ustrojila nove razrede i to u školama u Pulji, Livadama i Malom Lošnju.

Pobrinula se je, da ostale postojeće škole učvrsti, da ih snabdjene svim uvje- tima napredka. Izhodila je u c. k. Mini- starstvu, da se na družnim školama mogu- ne samo namjestiti učiteljice iz Hrvatske, već da takove učiteljice mogu biti iznimno

ili više suglasa skupa. Ako pak dodju k tomu jošte suglasi istoga oblika ili iz- govora, onda i bolja djeca gotovo ne mogu da prekorače takav jaz.

Već na st. 1. nalazimo u „Početnici“ slovke *iti, lu*; na st. 3. *biti*; na str. 4. *ble, tle*; na st. 5. *cti, ilo* itd. Ako su već ovakve slovke djeci, koja se jošte bore sa slovima, skoro nesavladive, što pak da rečemo o slovkama na str. 11. *bdeč*; na str. 14. *gljib, glad, glog*; na str. 16. *blac*; na str. 17. *mmom* itd.? Za slovku na str. 15. *blje* ne govorimo, jer ono je samo lapsus. Na str. 23. nalazi se opet slovka sa tri suglasa skupa i to jošte na početku naimo slovke *akte*. Mi dvojimo, da li će ovu slovku bez predhodnoga slabikovanja moći da pročita ni najbolje diete nižega odjela pa bilo na kojoj pučkoj školi.

Po našem mnenju svih ovih faktora za malu dječicu nije potrebno uvadjeti u „Početnicu“. Kad se diete izvježba u sa- stavljanju i čitanju prošlih slovaka, te mu se oblici pismeno dostatno uvrijeze u glavi,

namještene na školama i kao ravnateljice. Ustrojila je zavbaviste u Pazinu. Povećala je izvore svojih dohodaka raznim svojim poduzećima (kao uvedenjem narodnog hiljega itd.).

Poučirala je djake raznih škola. Išla je izdašnim podporama na ruku onim rodoljubima u Pazinu, koji onoliko samopriegorom rade oko uzdržavanja ondješ- nje djackog pripomoćnog društva. Naba- vila je za svoje škole potrebita učila, podielila između učenike tih škola mnogu lepu i poučnu knjigu.

Izim toga ona je lanjske godine po- kušala, da i sama stupi u što blizi doticaj s narodom. U tu je svrhu sazvala i držala lanjsku skupštinu družbe u Livadama, podajući time priliku i onom dielu naroda našega, koji je od nas dobrohno odvojen, da iz naših usliju čuje, što se sve radi i čini za njegovu sreću i blagostanje.

Konačno, osim što je naše Ravatelj- stvo u svojoj trideset i jednoj sjednici stvorilo mnogo drugih zaključaka, koji su većim dielom već izvršeni, ono je također zamislilo cieti niz sjajnih osnova, kojima može dati život samo velika i bezgranična ljubav svega hrvatskoga naroda.

(Sledi.)

Opozicija na sastanku biskupa u Rimu.

Zadarski „Narodni List“ uvijek dobro izvješćen donša o biskupskim konferen- cijama u Rimu radi glagoljice ovaj zani- mivi članak, koga i mi pr. našamo u cio- losti da naši čitatelji uvide, kakvu su ulogu igrali i kako su branili prava poverjenog si stada u Istri biskupi Flap, Talijan, i Nagl Niemac. Članak glasi:

Otkad su konferencije naših biskupa u Rimu dovršene, o njima se mnogo pi- salo u stranim i domaćim novinama. Sve viesti nisu bile tačne, jer ne imale mje- rodavnog izvora. Biskupi su prama jav- nosti bili, a i jesu jako oprezni. Ne volu oni, da se javno razpravlja o njihovu radu u Rimu. Ova opreznost donekle je i opravdana, jer ni sami biskupi ne znadu, kakve će odredbe doći i hoće li se slagati sa zaključcima složno utanačenim u Rimu i željama javnoga hrvatskog mišljenja. Kada pak obće sa osobama, koje su s njima u bližem doticaju, sasvim je drugi pozao. Na taj način doznali smo, da su pitanja i riešenja o glagoljici na skupštini u Rimu dobro sastavljena i obrazložena: da narod nebi imao ista prigovoriti, dapače našao bi se prezadovoljnim.

Ova skupština ostat će znamenita u povjesti glagoljice; ali jako čizmo se va- rali, kad bi mislili, da će po njoj biti rie- šeno ovo prevažno pitanje, koje u velike zanima cieti narod i sve stranke u domo- vini. Borba za glagoljicu nije borba od juče. Skoro je hiljada godina, da se ona vodi žilavo i umorno, onako isto kao u vrijeme sv. apostola Cirila i Metoda. Uvijek je imala svojih neprijatelja i prijatelja, ali

znati će već onda i ovakve slovke proči- tati, a da neće naići baš na nikakve po- teškoće. Njekoji sastavljači „Početnica“ baš navlaš izbjegavaju ovakve slovke, pak ih tek iza svih vježba uvvršuju. Ovako se nama čini umjestnije. Djeca ovako dodju do nješto nova, što za njma ise više smatrati kao nekako opetovanje pismena, nego li nove vježbe. I doista ako znadu gladko čitati proste slovke, uz male iz- nimke, znati će i ove prokuhati.

Njekl preporučaju, da se najprije uvvrste u „Početnicu“ vježbe sa samoga- sima, a onda tek dodava suglase. Nu to nije baš najshodnije, jer one prve vježbe bile bi djeci previše monotone, biva jer ne bi mogla da stvaraju slovke. Drugi opet preporučaju, da bi se najprije moglo uvvrstiti vježbe sa mliim piscim slovima, a onda pak sa kulinim kao prelaz k antikvima. Nego to nije baš potrebno kod latinice, jer su u njoj ponajviše slična pisaca pismena sa onim antikvima.

(Nastavak sledi.)

Bog ne dopustio, da oni nadvladaju ove. Premda je poraba glagoljice izzešla u nekim mjestima, pravo ne bi nikad ukinuto. Ovo ostaje, dok bude nas.

Na konferencijama u Rimu bile su također dvje struje: za i proti glagoljici. U prilog glagoljice, kao svenarodnog prava, bili su svi naši biskupi iz Hrvatske i Dal- macije i krčki biskup Mahnić. Flapp i Nagl bili su u opoziciji, dapače oni sami bili su sva opozicija, jer su se Jordan i Jeglič držali veoma rezervirano, osobito prvi.

Flapp i Nagl nerado dodjose, ali do- djose jedino, jer ih poglavarkve pozvao. Što se odnosi na njihove biskupije, nj- hova prisutnost na skupštini nije potrebita, a i sama skupština suvišna. Tako su mislili, išli su u Rim kao „en voyage“, ništa ih tamo nije moglo zanimati, pak se nisu ni pobrinuli, da se oboružaju temeljitim i svestranim znanjem; da dično vojuju u krugu učenih kolega, dobro upućenih u povjest glagoljice. Mogli su omalovažiti sastanak, ali izbjeći borbu ne.

Tko iole pozna ova dva biskupa, mo- gao se tomu nadati, da će oni, naime, prosudjivati rad sakupljenih biskupa, pak i sami sastanak, sasvim opriečno mišljenju naših biskupa.

Poznat je Flap kao neprijatelj i pro- gonitelj staroslavanske službe božje; no, više je progonitelj nego neprijatelj. Ne- prijatelja riesz će koje svojstvo priznanja, dočim progonitelj neće da znade za razlog. Takav je Flapp. Ine njegovo crnim slo- vima bit će napisano u povjesti glagoljice i drugih narodnih nam sveinjna.

Zna se, a to je nepobitnim dokuzima potvrđeno, da su u Istri medju Hrvatima i Slovencima bile sve župe glagoljake. U Istri nasast je jedan od najstarijih tek- stova glagoljackog misala. Tu matice, tu starodavne listine i svakovrstna pisma pi- sana glagoljicom, tu bilo glagoljaša sve do dolazka Flappova. Flapp je sve to iz- triebio, crkve polatioio, glagoljaše, dapače sve narodne svećenike, amo tamo izpre- mještao, a na njihova mjesta ustolioio skroz talijanske svećenike.

Zaludu se naš dobar narod tužio, za- ludu u toke činio, sila je prevladala. Do napokon i nevine crkvene pjesmice u na- rodnom jeziku ukinute su, a danas jedva u kojoj župi još je samo Štivenik u životu. Svećenici klonuli ili izumrli, a narod nema više koga da ga brani. Flapp je triumfirao. Otrag godina dobio je odlikovanja iz Beča, a iz Rima naslov „conte romano“. Ne znamo za ine Flappove zasluge, ali vriedi zabilježiti, da su mu odlikovanja došla gotovo u isto doba.

Nagl se podpuno slaže sa Flappom u načelu i taktici. I on je bez pravog razloga premostio i ne ustolioio dosta na- rodnih svećenika. On malo iztražuje, kad se naših tiče; dosta je da mu dadu po- voda talijanski iredentistički listovi u Trstu. Kad se naši dignu na odpor, on ih brzo umiri, jer poznaje slavensku miroljubivu čud. Popusti u čemu ili izreče nekoliko rieči u narodnom jeziku, koji inače slabo razumije, pak se naši nadju zadovoljni. Lani je svakoga iznenadilo, kad je slo- venska mladost njemu brzojavila, zovući ga „prijateljem Slovenaca“. *Difficile est saltran non scribere!* Dosta je, kada ta- lijanski listovi u Trstu Nagla ne napadaju — znak je, da im ide na ruku. Ali kakvi su ovi listovi bili prama Glavini i Sterku, koji su iz naroda našega nikli i narodni jezik poznavali? Je li slovenska mladež ikkada njima brzojavljala kao „prijateljima naroda“? . . .

Nagla su najvećma smutili Riemajci. Neču kazivali povjest ovog žalostnog slu- čaja, ali, koliko mi je poznato, bilo je pogresaka s objiju strana. Kroz tršćanski „Novi List“ Nagl je nastojao, da se oprava i brani, ali ja bih rada čuti, što o tom zna križevački biskup Drohobecki. Do današ on nije ni rieči napisao ob onoj stvari, dočim je poznato, da je on tu imao pune ruke posla. I dra Požara valjalo bi čuti.

Svakako ovaj slučaj i još drugo moralo je uvjeriti Nagla, da su rimske konferen- cijje imale osobitu važnost i za njegovu biskupiju.

Ova dva biskupa našli su u Rimu, čemu se nisu nadali. Tamo su doznali, da sastanak nije malenkost, pače da mo- raju svakako biti zastupane njihove dieceze. Sa bistrim razlaganjem i dokumentima u ruci na to su ih upozorili jedan biskup i jedan nadbiskup. Kaže se, da ih je pred- sjednik Vannuleli pozvao, da moraju su- djelovati razpravama i rekao, da mu je veoma ugodno, da zastupaju na skupštini opoziciju, jer će se tako pojnovi raz- bistrili i razlaganja dobiti veću važnost.

Tako se kaže. Flapp i Nagl, mislim, da su malo učili pamet sa ovim pitanjem. Novine male i velike, sa talijanskom agi- tacijom, i ona dva demagoga, u Poreču Pesante, a u Trstu Bullignoni, te druge desne ruke mnogo su prouzrokovali i uči- nile proti onoj našoj crkvenoj stečevini. Spomenuta dva svećenika podpnu slo- bodu uživaju, da govore i pišu skanda- lozno proti glagoljici, osobito u tršćanskoj „Riocreazione“, dočim kod nas biskupska glasila nemadu srca, da ju brane! Na ove dvojice ne bilo u Rimu, pa i da su bili, što bi vriedili njihovi neslani „grizai“ proti temeljitom dokazivanju onog biskupa i nadbiskupa? Doživili bi ono, što doživise Flapp i Nagl. . . .

Iros.

Plod „Legine“ škole u Humu.

Deset je već godina, što zlosretna „Lega“ sije svoje netisto sjeme u Humu, u Humu gospodo, gdje je preko 150 obi- telji, a jedino se u jednoj govori talijan- ski. Ta je „Lega“ sa svojom „kulturom“ tako uzgojila ovaj bjedni narod, da premda govori hrvatski, hoće da bude italijanskim! Na svi hvala Bogu ne. Ima još ljudi u Humu, još ih ima, koji se ponose svojim liepim jezikom i svojom dragom narod- nosti, a nadamo se, da će skora buduć- nost sve osrjestiti.

Naši su narodnjaci zamolili pred ne- koliko godina školu u svom materinskom jeziku. Škola im bje podieljena, ali nije bilo za to shodne sobe i tako je škola u Humu ostala samo na papiru. Medjutim je naš vrli Ivan Gržinić dogovorao sa velezaslužnom „Družbom sv. Cirila i Me- toda“ sagradio školsku zgradu, te se toli željno očekivana škola otvorila 1. marca t. g. Ali što tek zavedenci čine onim ro- diteljima, koji šljju djecu u ovu narodnu školu i njihovoj djeci! Ismjehuju ih, mrze, strase, neće da s njima govore, ako im druguju ma i samo par kruna, tuže ih. A zašto? Jer bi u svojoj zavedenosti htjeli, da i oni mrze ovaj liepi jezik; onaj jezik, kojim su njihovi stariji kraj hiljade go- dina govorili, jer bi htjeli, da i oni bacaju pad noge svoje materinje mljčke, da i oni pljuvaju u zdjelu, iz koje jedu. O svjete, svjete, skini koprenu s očiju, pa pogledaj gdje je pravica, gdje li krivica!

„Legasi“ se u nedjelju i blagdane valjda „judinim“ novcem ponapiju, pa ti kao bjesni buče: „Viva Colmo (Hum)“, „Viva Lega nazionale“, „Viva il maestro della Lega“, „Viva la patria bella“ itd., a radi nepoznavanja talijanskoga jezika pak i u tamo koji vite „Vita“ mjesto „Vita“ i „Patria bella“ mjesto „Patria bella“. A što pak pjevaju? Naše liepe narodne pjesme: „Zaspal Pave“, „Rodila Laza“, „Aj igralaj“ itd. Ako pak čuju koji uzklik naš „Zivio“, onda karaj se, viči, psuj, tuci! Slepili li ljudi!

Kad vide ti smušenjaci našu djecu dolaziti u školu ili iz škole, strase ih, a katkada vrata i kući. Tako je jednoga dana neki Matirić iz Kotla vratio 20 uče- nika kući, jer su htjeli pročti kraticom preko njegove livade, kojom se od uvijek hodi. Drugi put vratilo se 30 učenika u Hum, jer su neki zagradiili brv, kojom moradoso ići preko rieke Mirne kod sela Bentići. Htjeli je odgraditi, ali ih nisu pu- stili. Zlobnih li stvorova!

Nastavak a priloga.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinski kotar:

Nasukala se oklopnjača „Wien“. Dne 14. o. mj. nasukala se je oklopnjača „Wien“ naša ratne mornarice na klisuru kod Mljeta u Dalmaciji, te je usljed toga znatno oštećena. Njezino se je kormilo razkomadalo, svrdlo jako oštetilo. Nesreća se je dogodila kad je brod plovio izlazeći iz mljetske luke, da se ukloni drugoj oklopnjači „Budapest“. Oklopnjaču „Wien“ oduvka je u Pulu oklopnjača „Monarch“. Kao naknada za oklopnjaču „Wien“, koja je pripadala drugom odjeljenju ljetne eskadre, stavljen je u službu drugi ratni brod t. j. „Marija Terezija“.

Podružnici družbe u Puli. Sakupljeno u „Golubinjaku“ a u gradu Zagrebu među prijateljima K 20—. Učiteljsko osoblje družbine škole u Puli sakupilo u „Carskoj šumi“ prigodom ručka priredjenog između od prve pričešći K 8—. Kod Vitezovića u Puli preostalo od računa K —90. Hvala svima i živili!

Lošinjski kotar:

Zahvala. (Konač.) Po 1 K: Ive i Ljuba, Petar Skopinić, Dimko Rade, Antun Skopinić, Jelisava Kersić, Duma Katarinić, Marija Jadrošić, Antun Zorović, Zelinda Taraboča, Marija Salvižen, Angjela Sutora, N. N., Ivanka Fučić, Katica Skopinić, Ivan Rašković, kazališni pjevač, Marija Skrivanić, Ivana Peranović, Gašpar Blazičić, Antica Picinčić, Čačević*, Vinka Vidulić, Karmela Boničioći, D. Boničioći, Marija Rade, Jakomina Martinolić, Marija Rade, Vjekoslav Sinčić, Ursula udova Vidulić, Duma Picinčić, Duna Haljić, Anta Belanić, Josip cav. Martinolić, Meri Istinić, Franjo Hulanska, Natalina Haljić, Nereo Vidulić, Marija Skopinić, Antica Ragusin, Josip Čačević, Anka Stanković, N. N., Matko Taraboča, Antun Poljanić, N. N., N. Rendić, Toma Poljanić, Mišan pl. Keretz, N. Jurinčić, Biltchen, Marija Vidulić, Anka Vidulić, Marko Skopinić, Ivka Skopinić, N. Poljanić, Margarita Picinčić, Marija Morin, Marija Vidulić, Antun Martinolić, Vinka Lovrić, Dragutin Picinčić, Ruža Skopinić, N. Telesmanić, Marija Martinolić, Anka Ritić, Duma Nikolić, Margarita Jurčić, Marija Vidulić, Marija Radoslović, Katica Radoslović, Kate Gajdanić, svi u Malom Lošinju; — nadalje: Niko Vidulić 1.30 K., Vinka Vidulić 1.20 K., Marija Kozulić 40 p., Darpić 60 p., Godulić 40 p., Antica Merin 40 p., N. N. 24 p., Antun Busanić 40 p., Katica Argentina 60 p., Margarita Morin 40 p., Jakomina Poljanić 40 p., N. Radoslović 40 p., Nadalina Jelusić 50 p.

Ukupno sabrano: . . . K 457-54

Potrošilo se za zastavu* K 218—

Ormar za zastavu, pišma, brzopjavi i ini manji troškovi 39-28

K 257-28 K 257-18

Ostalo čistoga K 200-26

Nadalje podarila je za zastavu visoko cijenjena gospođa Marijana pl. Bene prekrasnu vrpču, sa nadpisom: „Školi družbe sv. Cirila i Metoda“ — Marija pl. Bene. Veleučeni gosp. dr. Kvirin Klement Boničioći, mjestni župnik, oslušio je sv. misu uz odnosni blagoslov badava.

Čisti iznos od 200 K i 26 p. podarilo se „družbi sv. Cirila i Metoda“, te uručen blagajniku mjestne podružnice.

N. N. Trst, podario je za siromašnu školsku djecu 10 K.

Škola primala je badava kroz tek. školsku godinu sljedeće listove: „Smilje“, „Mali Dobrotvor“, „Gospina Krnica“ i „Pučki Prijatelji“.

Veleč. gospodin Vinko Premuda, bivši vjeroučitelj na mjestnoj tal. pučkoj školi, podario je ovoj školi svoj prekrasni cvjetnjak.

* Iz Zagreba bilo nam je pogri.šno 2 puta javljeno, da će zastava stajati 400 K.

Svenjemci postavili su ponovno prešne predloge, da se savez sa Ugarskom riješi i monarhija razpolovi. Oni pri tom idu za tim da se Austrija prikloni Njemačkoj, pošto se od nje odrgava Galičija s Bukovinom i Dalmacija prikloni Ugarskoj. Svenjemac Stein, odgovarajući na njeku primjebtu ministra-predsjednika — austrijskoga — reko je očito dne 8. t. mj. da Svenjemci idu za tim, da se Austrija prikloni Njemačkoj, da nije dugo kad će se to dogoditi, da će njim u tom i Košut pomoći.

Obzirom na Ugarsku bio je prihvaćen predlog Stein-Gross, kojim je vlada pozvana da se oboruža naprama odnosajem u Ugarskoj na državopravnom, gospodarskom i financijskom polju, da ne bude iznenadjenja, i da pozove parlament kad bi predstojala kakva odluka. Ministar-predsjednik nema ništa proti tomu. Predlog se prima skoro jednoglasno. Šenerer, stari Šenerer, raduje se kao diete, i više u tom smislu, što su Svenjemci prisilili parlament da je taj predlog primio.

Vinski odbor.

I ovaj odbor obdržavao je sjednicu da se pogovori o zakonskoj osnovi proti umjetnim vinom, pošto se je saslušalo vještake. U glavnom ima se odlučiti o pivu (pitje iz nalivenih dropana) za domaću porabu; o tom da li se ima vinu sladora odnosno i alkohola dodavati; i o tom da li se ima označiti odluka je u nastojati da se jednako ili slično i u Ugarskoj učini, inače bi patvorena vina Ugarske poplavila Austriju. Odlučilo se je da će izvjestitelj prof. Marchet sastaviti do jeseni zakonsku osnovu, koju će pak odbor uzastopce razpraviti.

Tražnja obrtnoga odbora.

Posebnim zakonom predloženim u zastupničkoj kući, prihvaćenom po gospodskoj kući i potvrđenim od Njegovoga Veličanstva, ustanovilo se je da se izabere permanentni občini odbor, koj će zasjedati i kad bude parlament odročen, i razpravljati zakonsku osnovu glede tjeranja obrta. Taj odbor se je i izabrao. Talijani su unj poslali dra Bartoli-a — valjda se toga što je toli često zapriječeno dolazi u Beč. Slavensku svezu zastupati će u tom odboru Slovenac dr. Zitnik i Čeh dr. Stojan.

Radi umješavanja austrijske diplomacije u pitanje slavenskoga crkvenoga jezika.

Dr. Dubčić i drugovi upravili su na ministra-predsjednika i onoga hugostovlja i nastave interpelaciju radi toga što se c. kr. oblasti austrijske umješavaju u poslove koje na nje ne spadaju, u poslove koja su stvar jedino crkvenih oblasti i hrvatskoga odnosno slavenskib naroda.

Politički pregled.

U Puli 19. julyja 1905.

Austro-Ugarska.

Službeno je javljeno, da je carevinsko vieće odgođeno dne 15. o. mj. Kako smo već javili kani vlada sazvali carevinsko vieće početkom novembra a međutim sazvali polovicom septembra zemaljske sabore. Ako bi se međutim položaj u Ugarskoj još više zamrsio, moglo bi biti sazvano carevinsko vieće i prije naime oko 11. septembra.

Usljed odročenja carevinskoga vieća, nastala je takozvana mrtva politička doba. Državni se zastupnici razrkoše te uživaju svoj mir. Sada će sazivati pučke skupštine i sastanke izbornika, na kojima će polagati račun o svojem djelovanju i izvjestiti o položaju. Malo ih inače, koji će se moći pohvaliti kakvim uspjehom a još manje onih, koji će moći izvjestiti nešto stalna o položaju. Riešilo se doduše dosta osnovna u posljednjem zasjedanju, ali to je sve išlo na vrat na nos, samo da se zadovolji vlad. Nema dakle ni pravog uspjeha a još manje zadovoljstva.

U posljednjem zasjedanju delegacija rečeno bijaše, da put, koji vodi Čeha do

uspjeha, nije obstrukcija. Oni su dakle napustili obstrukciju i parlament je usljed toga mnogo radio, nu sada bi trebalo, da Česi za to dobjiju od vlade uzdarje, koje će im dopustiti, da nebudu opet prisiljeni latiti se obstrukcije. Česi su učiniti ono što se je od njih tražilo, a sada je na ministru predsjedniku, da pokaže svoju državničku mudrost.

Gospudska kuća riešila je u zadnjoj sjednici nakon kratke razprave predloge, koji su netom riešeni u car. vieću. Prešnim putem stavljen je još na dnevni red zakon o ovlaštenju glede produljenja trgovačkog ugovora s Bugarskom i Švicarskom, kao i predlog o kućarini, pak su oba predloga riešena bez razprave. Ovom sjednicom zaključeno je ljetno zasjedanje gospodske kuće.

Ministar - predsjednik barun Gausseh boravio je ovih dana na carskom dvoru u Ischlu, gdje je vladara izvjestio o položaju

Hrvatski listovi Dalmaciji pišu, da su se njihovi zastupnici dogovorili s vladom glede uvedenja hrvatskog jezika u sve javne urede. Zastupnici su prikazali ministru stanje stvari i postavili su se na stanovište, sadržano u poznatim zaključcima predanim bivšemu namjestniku barunu Handelu.

U Banovini razpravljaju novine o tom, da li se imadu Hrvati u današnjem zamršenom položaju priključiti Beču ili Budimpešti. Imade ozbiljnih glasova i razloga za jedno i drugo. Po našem skromnom mišljenju imali bi već jednom Hrvati po raditi za sebe i ne oslanjati se ni na Beč ni na Peštu, jer ih već do sada dosta zlorabiše u svoje svrhe i Nemci i Madžari. Oni su dosta puta pošli u boj sad za jednu sad za druge, pa su uvijek ostali kratkih rukava. Dok je trajao boj, slavili ih i veličali, a kad je bilo dieliti plien, pokazahu im bezdušno vrata.

Srbija.

U mladoj kraljevini postaje položaj pred izbore sve to zamršeniji. General Vučić odusore je od kandidature obrazloživ to time, da buduća skupština neće inati u obće nikačove odlučne većine i prena tomu da neće biti sposobna za vladu. Prema približnomu nagovještaju moglo bi doći u novu skupštinu 70—80 samostalaca, 50—60 umjerenjaka, 10—15 Ribarčevih nacionala 10—15 liberala, 10—12 seljačke stranke, 4—5 naprednjaka, po koji socijalista i divljak. Preko polovice biti će seljačkih zastupnika.

Rusija.

Sve vijesti, koje dolaze sada iz Rusije vrte se oko pomicanja na rusko-japanskom bojištu i oko izaslanja zastupnika jedne i druge vlasti u Vashington, gdje bi imali ugovarati glede sklopljenja mira.

„Novoje Vremja“ pozdravlja radostno sada imenovanje Witte-a ruskim mirovnim delegatom. List izjavljuje, da je Witte, istino, za mir, ali da nijedan Rus ne može prihvatiti gonizujuć mir, dotično takav, koji bi bio sklopan uzstupom zemljišta, ili izplatom ratne kontribucije.

Za nesretnog rata, što ga vodi Rusija proti Japanu, pokazali su se njezinimi najljucim protivnicima Englezi, Amerikanci, Talijani i Madžari. Ovi nepodupiru samo Japance na sve moguće načine, već nastoje dapače svakojakim sredstvima izazvati nutarnje nemire u Rusiji. Svi ti nemiri širom prostrane države jesu maslo izvanjskih neprijatelja Rusije, koji se služe s revolucionarnima, socijalistima i židovitima proti Rusiji. Izvanjski novac djeluje na to, da se narod buni i suprotstavlja oblastim i da se tako prisili rusku vladu, da sklopi mir — bilo i sramotan sa Japanom.

OLOVKE

u korist družbe sv. Cirila i Metoda. dobivaju se

jedino u hrvatskoj tiskari

J. Krmpotić i drug. u Puli

uz cteno od 2 do 10 para.

Ali ne samo odrasli, već i drobna djeca pokvarila su se. Prvih 15 dana ove škole, dolazili su „Legini“ učenici „in corpore“ svaki dan pred našu narodnu školu, koja međutim budi spomenuto, jest to sam stan „Leginoga“ učitelja, pa tu „demonstrirali proprio feini!“ „Legini“ učitelj to čuo i vidio, ali — ni makac.

Čitajte dragi! Humski zavedenci nas bi htjeli, kako vam sada pripovjedah, tuđiti samo rodu već i Bogu. Ma je li moguće? Jest! — Naš učitelj vodi svake nedjelje i blagdana djecu k sv. misi, a učitelj „Legine“ škole — ne! On ni k sv. misi ne ide, ako ne samo u velike blagdane, sad dodje svojim orguljanjem tjerati politiku u crkvu. Sto sam već puta čuo, da se u crkvi ni ne prekrži blagoslovenom rodom. On se, kad zvonci podne ne odkrije. „Legasi“ bi htjeli valjda, da i naš učitelj takav bude, a on neće i to ih peče.

Naš gosp. župnik je odredio prestor za našu djecu pred oltarom, a nekoji mladići navlaš tamo dolaze, premda nisu do sada nikada, te tu stiskaju i rivoju djecu, a tu i tamo čak i udre. Djeca su već dva puta u crkvi plakala, a učitelj je već tri puta tekom mise izišao s djecom iz crkve, jer se je bojao, da mu koje diete ne nastrada. Sramota! Zar ne, da u Africi nije tako? A jedne nedjelje nisu pustili nekoji ludjaci djecu iz crkve ni kući, na što je učitelj zatvorio djecu u školu, te ih tu držao do 5, slovom pet sati na večer čekajući na oružnike. Međutim pak je jedan mladić sakupio do 30 „Leginih“ učenika, postavio u vrstu dva po dva uz crkvu pred našom školom, porazdielio im nekoliko „baba“ vina, pa onda išao s djecom dva po dva po Humu demonstrirajući i vičući proti toj školi i proti Hrvatima, u čemu ih je i ostala svjetlina dobrohalno pomagala.

To sve i još koješta naše slavne oblasti vrlo dobro i potanko znaju, pa ste gospodo uvjereni, da su te oblasti učinite svoju dužnost i postavile žandarmeriju ili redare u Hum, da štite učitelja i djecu u crkvi i izvan crkve, da propriete tuđnjave u blagdane itd. ili — barem „kapurjone“ pozvale na red? Da, da! Samo nekoje su stvari dale po oružničtvu strazivati, ali pozvali još na red nisu nikoga. Hvala Bogu!

A sada par riječi gospodji „Legini“. Naši ti Humljani dovikuju, da je u Humu narod naš i samo naš! Zavala si ga, ali se se snaći! Progledat će i upoznat će svoje bogumrske ciljeve! Osvjedocit će se, da tebi nije do toga, da narodu koristiš, već da ga skuješ u Italijane, pa će te stati mrziti, kakšto zaslužiš. Mrzit će te što puta više, nego da te nikada upoznao nije. I nestat će te, a mi ćemo te ismjeivati — razgovarajući o tom, što je negda bilo, sad se spominjalo.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 9. julya 1905. (Konač.)

Glede odnosaja sa Ugarskom.

Svoje doba bio je izabran tako zvani Derschattin odbor, jer izabran na predlog Derschatta. Liepo je bio obrazložio predlog, a još ljepših misli da je imao. Dugo se nije o tom odboru ništa čulo. Konačno nastao se je nekoliko puta u prisustvu ministra predsjednika. Sklepao je nekakvu resoluciju koja mnogo ne znači. U njoj je u glavnom kaže, da se prima na znanje to se je ustav i nagodbeni zakon pretrio i da je kvota odlučena izvan zakona, te poziva vladu nek pazi na događaje u Ugarskoj. Pri tom je zabacio predlog tajodjer umjerenoga Njemca Grabmayera, da se kvota provizorno zakonom uredi. Ta tako mrtava resolucija dala je povoda Svenjemcem da su napali grdo druge Njemce, osobito Derschattu. Derschatta je odložio čast predsjednika. Dne 8. julya imao se je birati novi predsjednik, al je došlo samo 6 članova — od 48 — u sjednicu. Odbor se može smatrati srušenim.

Pazinski kotar:

Hrvatska gimnazija u Pazinu. Dne 15. tek. mj. svršila se je školska godina. Imala je šest razreda uz 11 učiteljskih sila i dvije pripomoćne sile za slobodne predmete. Dojduće se školske godine otvara također sedmi razred. Iz odnosnog programa vadimo sljedeće daljje podatke: Program nam donasa na prvom mjestu studiju pravog učitelja gosp. Martina Zgrablića: „Čakavski dijalekt u Sv. Ivanu i Pavlu te Zminju u Istri.“ Zalimo što ta radnja nije u cjelosti donešena u ovogodišnjem programu, nego samo dio, te će nastavak valja slijediti tek u dojučeršnjem programu, jer na taj nativ neće kritika bit u stanju, da izreče svoj konačni sud o istoj radnji. A i dugo je odnašati nastavak takvih radnja na godinu dana. Nas veseli u ostalom, što je i tom radnjom dana strokovnjakom prilika, da se upozna sa jezikovnim razvojem u srednjoj Istri.

Učenika bilo je početkom školske godine 211. Preko godine nadolaša su 2, a izlupili 11, te ih je koncem godine bilo 202. Po rodnom mjestu bilo je učenika iz Pazina 14, iz pazinskog kotara 50, iz ostale Istre 117, iz Primorja 19, a iz Kranjske 2. Po materinskom jeziku bilo je 167 Hrvata, i 35 Slovenaca. Po stanu roditelja bilo je 31 mještana, a 171 dvorova. Ocjenjeno bilo je: 23 odliku, 145 prvi red, 21 popravni izpit, 11 drugi red, 2 naknadni izpit.

Talijanski jezik pohađalo je 158 učenika, gimnastiku 139, a pjevanje 177: Tamburanje i guslanje polazilo je oko 80 učenika, a nekolicina također glasoviranje. Toliko iz programa. A napominjemo jošter, da se dne 13 t. mj. obdržavao u zavodu javni izpit učenika iz hrvatske povijesti. Predavali su učenici VI. razreda, i to: Kajin Emerant o obsegu i međama starih hrvatskih zemalja; Gregorović Mate o hidrografiji, a Defar Ante o orografiji hrv. zemalja; Posedel Blaž najstariju povijest Hrvata do god. 900, a Brčić Matija onu od god. 900—1102.

Imali su jošter predavati: Prudan Ivan topografiju, a Škvarc Edvard promet, obrt, trgovinu i željeznice u hrv. zemljama; Brajša Stojan povijest Hrvata od godine 1102—1382, a Ruzić Ante onu od godine 1382—1472, ali pošto je vrijeme podmaklo prekinulo se za drugu zgodu.

Učenici predavali su svi dobro, a ponajbolje se svidio Brčić Matija i radi glatkog izgovora i radi bogatije frazeologije.

Predavanju prisustvovali su mnogi prijatelji učee se mladeži iz Pazina, a među njimi također narođi zastupnik Spincić, slučajno onad na prolazku, te se on također u ime pozvanika zahvalio profesorskom zboru i predavačima, preporučiv podjedno učenicom, da se i nadalje kite znanjem i učvršćuju znanjem. Mi pak izričemo nadu, da će unapried učestati ovakve poučne jagme.

Upisivanje za dojučeršnju školsku godinu obdržavat će se dne 15, 16 i 17 rujna. Dne 17. tek. mj. prijavilo se jurve i bilo primljeno u I. razred 11 učenika.

Zadovoljni smo eto što nam taj naš mladi zavod hvala nastojanju ravnatelja gosp. Kosa i ostalog profesorskog zbora doista liepo napreduje.

Upisivanje učenika za I. razred na c. k. veličkoj državnoj gimnaziji u Pazinu za nastajnu školsku godinu 1905—1906 obaviti će se dne 17. srpnja i 15. i 16. rujna t. g., a prijavi ispititi biti će dne 17. srpnja i početkom nove školske godine dne 16. rujna. Tko želi biti primljen valja da se prijavi od 8—12 sati prije pođne u „imazjskom upravitelstvu u pratnji roditelja ili njihovih zamjenika te imala donieti sa sobom krštenicu (bilježevanu), kojom će dokazati, da je navršio desetu godinu u životu a ili da će ju navršiti do 31. prosinca 1905. Ako je pohađao pučku školu, ima prikazati i svjedok o dđbu polaznicu, propisanu minist. naredbom 7. travnja 1878 broj 5436.

Plemenitim darovateljem izriče svestrdnu hvalu: Ravnateljstvo dvorazredne škole „družbe sv. Cirila i Metoda“ u Malom Lošinj.

Za pučku knjižnicu u Malom Lošinj primismo nadalje 37 knjiga.

Pokloniše sljedeća gospoda: N. Ratković, postarski rač. kontrolor u Zagrebu 36 kom., Ivan Rašković, kazalistni pjevač, Mali Lošinj, 1 kom., Biče Lovrić, Mali Lošinj, 1 kom., dr. Eugen Barac, 1 kom. Prije izkazano 769 knjiga. Današnji izkaz 39. Ukupno 808.

U ime privremenog odbora najtoplije se zahvaljuje: Jos. A. Kraljić ravn. učitelj. Mali Lošinj, 1. srpnja 1905.

Na znanje! Knjižnica će se radi nepredviđenih zaprieka otvoriti istom u drugoj polovici mjeseca rujna.

Iz Baške pišu nam polovicom tek. mj. Na 8. ovog mj. imali smo u župnoj crkvi svečane zadušnice za žrtve strašne kolere g. 1855.; pošto je ljetos minula upravo pedeseta godina od pojave i pohoda toga nemiloga gosta. Iza svečane sv. mise domači g. župnik oerta sa par ganutljivih riječi prisutnomu množtvu tužnu zgodu. Spomenuo je 242 žrtve, koje podlegoše tog pošasti, 126 mužkih a 116 ženskih, koje sa 66 p. eminulih naravnom smrću iznaša ukupno 308 mrtvih, dotle nečuveni broj u ovoj župi u jednom godistu. Nije se čulo tada pjevanja mladeži, vesela razgovora u susjedstvu, zapela je svaka radnja, sva trgovina. Samo kroz dan žalostno bi navjestilo zvonce, da je pala nova žrtva, i po više put na dan; na samu Ivanju 14 njih, čeljadi svake dobe i stališa, i bogato i ubogo, obojeg spola. O kako su onda pred anđelom smrti utihnuli jezici, koji su prije bez straha rigali klevetu i psost. I danas se još čuje o tom strašnom biću pripoviedati starije, ali kletva je opet zaredala, možda na drugi način pohađja. Čovjeka zdrava razuma, kad to vidi i čuje, zazehe u sre. Bašćani, čuvajte se kletve, ako vam je duša draga!

Prilikom te pedesetogodišnjice sabrali su rodoljubi na Rieci i ovdje do 200 K uz želju, da se na mjestom groblju sv. Ivana uzida ploča, da i poznijem narastaju bude spomenikom! Sa „Izbavi me, Gospodi“ i „Pokoji včeni daruj im Gospodi, i sveč včeni da sveti im!“ što je i kler i puk pjevao i pokropom oko crkve, završismo tog dana uspomeno na godinu 1855.

Iz Cresca. — Biskupski pohod. (Nastavak)

Strašno je pekto gospodu protivnike, što je presvj. savjetnik dr. Orbanich pozdravio Presvj. biskupa i hrvatski. Taj njegov posve korektni postupak i ništa više, takvu je uzvillao prašinu nad njihovim glavama, da su se poslužili neistinama, samo da poštenog i značajnog čovjeka ocrne. Da je to istina pokazala je to „Retifica“ odaslana po dru Orbanich-ov puljskom „Il popolo istriano“, a takav postupak od poštenih ljudi dostojan je prezirnog „Pfoj“.

Presvj. gospodinu ovim putem dopuno priznanje od strane poštenih ljudi nadodajući, da se za vrijeme njegovog službovanja ovdje u Cresu ne može ma ni jedna osoba potuziti na njega bilo samo s jednog nekorektnog postupka.

Posve je tendenciozno bilo izvješće dopisnika tršćanskog „Piccola“. Liepo! Dakle većina je dobrih Cresana povelu svoju djecu u kapelu biskupa sugradnjana Mousgn. Petrisa de Dolamare?

Čujte, ta većina se je sastojala u kojih dvadesetak djece poznatih creskih kapurijona ili barem vodjenih od tih, dok je po dijecezańskom biskupu bilo potvrđeno ništa manje nego preko 400 djece.

Gospodo, u laži su kratke noge, da, ali vama je malo do toga! Nu, laži i maži uvijek nešto oslaje! Pa da nisu istinite one creskih proskih žena, koje su pozdra-

vile me, koji su vodili na potvrdu djecu starcu biskupu — Framazuni!

Začudno je svakako, da Monsign. de Petris nije uvidio, kakvo je nebratsko, pače nekorektno djelo počinio, davši se na liepak onima, koji se protivle bez uzroka svome nadpastiru!

Skupa s ovima osudiše i njega creske žene. Posebna čast pak jednoj, koja je zabrusila kumi svog djeteta: Pa što meni do tvojih darova, moje diete se je krtilo u župnoj crkvi, pa hoću, da se u njoj i krizma.

Slaba je obrana tamošnjeg „L'Avvenire“, da su djeca, potvrđena u privatnoj kapeli biskupovoj bili sami siromasi. Nečemo drugo reći, nego mu poručamo, da se drugi put bolje uputi, jer inače slabo služi katoličkoj stvari.

(Nastavit će se)

Voloski kotar:

Mošćenice 15. julya 1905.

Jučer je naše občinsko zastupstvo obdržavalo sjednicu. Druga točka dnevnog reda bila je molba Roberta Monti da bude dignut od službe tajnika-blagajnika. Molba bijaše jednoglasno uslišana, i on bijaše odmah dignut sa svoje službe, te još istog dana odputovao u San Vincenti na svoje novo mjesto. I tako hvala Bogu riješili smo se ovog vjernog sluga talijanske stranke u Istri. Ovo golobrado momče mrzilo je sve što je hrvatski, te je upravo velikih usluga učinilo vladajućoj talijanskoj stranci, pri sastavljanju izbornih lista, prigodom zadnjih naših občinskih izbora, koji su onako nesretno po nas izpali, krivnjom hajdučki sastavljene izborne liste. Dakako da mu je u ovom poslu išao na ruku i g. načelnik, a s: da, u najnovije vrijeme, držao je i njega za peto kolo.

Treća točka dnevnog reda bila je: Imenovaje deset počasnih građana, i to: dr Felice Bennati, dr Costantino Costantini, dr Lodovico Rizzi, dr Innocente Chersich, dr Giovanni Cleva, dr Ettore Costantini, dr Agostino Tomasi, Federico Puovici, Ferdinando Peršić i Francesco Salata. Kod ove točke dnevnog reda, došlo je do burnih prizora. „Talijanska camorra“ boje se za ovu občinu, i držeći se uvijek svojeg smotnog gesla „osar tutto“, naložila je ovdječnjem občinskom načelniku Ivanu Deškoviću, da občinsko zastupstvo mora imenovati deset počasnih građana, sve same talijanske perjanice, koji će pak prigodom svakih izbora doći simo glasovati proti domaćim ljudima, da spase ovu nesretnu občinu za svoje nečiste svrhe. — I zbilja načelnik je melnuo u dnevni red, da se imenuje ovih deset počasnih građana, sve po izbor naših narodnih neprijatelja. Ali iskreno govoreć, sazajljajemo našeg skoro osamdeset godina stara načelnika, koji pod svoje stare dane služi za nakovalo našim narodnim protivnikom.

Naša manjina občinskog zastupstva protivila se odlučno imenovanju počasnih građana, jer nisu zaslužni za ovu občinu, a ma ni toliko, koliko je crna pod noktom. Manjina je nadalje dokazivala, kako nije pravo ni liepo davati strancem pravice, koje uživaju domaći ljudi, koji moraju plaćati sve moguće davke, dočim ovi neće plaćati ništa, a zato da imaju uživati u ovoj občini ista prava koja nisu zaslužili, kao i mi domaći. Nije li ovo lopovština najgadnije vrsti? Ali se ne možemo dosta naučiti našem načelniku, knko je mogao dopustiti da što takva dođe na dnevni red. Još su naši zastupnici rekli, kako je ovih dana jedna poštena naša osoba zamolila pripadnicstvo ove občine, a naša slavna občina joj je jednostavno molbu odbila i time izgubila 500 kruna, jer znamo, da bi dotičnik bio občini darovao 500 kruna, kad bi mu bila molba uslišana. Ali što će gospodi koji danas zalibezbe našom občinom vladaju 500 kruna. Ništa! Oni tjeraju talijansku politiku, pak mirna Bosna, jer tako hoće talijani iz Poreča. A ti jedan narede, koji kad svakog izbora

sliepo za nje glasuješ, ti si im deveta brigda. Eto, vidite ljudi kako se na našoj občini liepo gospodari, i kako se liepo puku koristi gleda. Jesu li ovo ljudi? Svi dokazi naših zastupnika da nije pravo da se imenuje onih deset počasnih građana nije pomoglo ništa. Većina občinskog zastupstva sa načelnikom 15 ih na broju, Kafat i drugi talijanski plaćenici utvili im u glavu, da moraju pristati, da se imenuje tih 10 počasnih građana, i od ovoga ne htjedeše odustati. Naša manjina nato, uz odlučno prosvjedovanje ostavila občinsku dvoranu, srdačno pozdravljena od nekoje prisutne mlade gospode. I tako ova petnajstorica ostala sama u občinskoj dvorani, ali nije dalje mogla ništa zaključivati, jer po zakonu ih nije bio dovoljan broj, te je s toga ova točka ostala ne riješena. — (Kadgod bude na dnevnom redu točka o imenovanju ovih 10 političkih nitkovića, ne prisustvujte sjednici. — Ur.)

Iz Kastva nam piša: U nedjelju dne 16. o. m. priredilo je pjevačko i tamburaško društvo „Istarska Vila“ mali izlet na „Živicu“ kod Matulji, gdje je na terasi novo sagradjene restauracije gosp. Ivana Marčelje držalo birani koncert. Uz ugodni zvuk narodnih cilik-tamburica orla se i naša pjesma po onim ubavim krajevima. Naroda je navrla sva sila, tako da su mnogi ne navšavi mjestu morali se svrnuti u druge bližaje gostione. Ugodna ta zabava potrajala je kasno u noć, skoro tamo do polnoći, kad su se članovi „Vile“ spremali kući na počinak.

Preporučujemo vrlom odboru „Istarske Vile“, da se tijekom ovog ljeta širom prostrane kastavčine priredi više takvih zabava, jer je poznato, da na narod više djeluje pjesma i glazba nego li sto još liepše izrečenih govora.

Prenečen sajam u Kastvu. Mjesečni sajam, koji se je imao obdržavati u nedjelju dne 23. o. mj. biti će u ponedjeljak dne 24. o. mj.

Tuča u kastavskoj občini. Od tamo nam piša, da je ovih dana posjetila nesretna tuča i jedan dio one naše prostrane občine. Tuča je prouzročila prilično štete u županijah Srdoči i Zamei, te u gornjem i dolnjem Rukavcu i nešto niže. Prava je sreća što je tuča padala s kišom, inače bi bila šteta mnogo veća. — Za trajanja oluje udario je grom u volove posjednika iz Marčelji (Sv. Matej) Josipa Marčelje, te ostaše oba vola na mjestu mrtva. Inače nije nitko nastradao. Srećom bijaše Marčelja osjegurao i tako se nada da će dobiti odštetu za svoje volove.

Godišnji izvještaj pučkih škola spadajućih pod okružje mjestnog školskog vijeća u Kastvu za školsku godinu 1904—1905. — Sa zahvalom primili smo od občinske uprave u Kastvu uglednu knjižicu od 96 stranica velike osmine, koja sadržaje na prvom mjestu „Školske oblasti“ imenik školskih oblasti počam od ministra bogostovja i nastave pa sve do mjestnog školskog vijeća u Kastvu. Za tim dolazi viest pod naslovom „škole“ o važnijima dogodjajima u školah onoga okružja. Slijede zatim izvještaji o pojedinim školama t. j. 1. „Peterorazredna mužka pučka škola u Kastvu sa učiteljstvom i dječom kano i gori, pak redomice. 2. „Troorazredna mješovita pučka škola u sv. Mateju“. 3. „Troorazredna razdieljena škola u Rukavcu“. 4. „Dvorazredna mješovita pučka škola u Klani“. 5. „Jednorazredna mješovita pučka učionica u Brgradu“. 6. Dvorazredna mješovita pučka škola u Zamei. 7. Jednorazredna mješovita pučka škola na Brežćima“. 8. Jednorazredna pomoćna pučka škola u Zvončići. Konačno slijedi „Dodatak“ u kojem se nalazi izvještaj o „Delavskoj školi u Kastvu“ o „C. k. pripravnici za učiteljstva u Kastvu“, pak člančići „Školske takse“ i „Zemljopis Istre“ što ga je sastavio vriedni učitelj g. Vinko Rubesha i što će dobro doći svakomu prijatelju Istre.

Dne
dina.
jskih
odne
tvara
pro-
ze:
rvom
Mar-
Sr.
alimo
na u
dio,
doj-
neće
načni
sašati
lana.
njom
upo-
dnjoj
e go-
2, a
bilo
enika
90, iz
a iz
bilo
slanu
ivora.
145
red,
3 uče-
177:
ko 80
ranje-
ojmo
uao u
te po-
eda, i
djama
Mate
grafiji
u po-
Matija
a Ivan
obrt,
jama;
godine
godine
maklo
a po-
i radi
ologije.
mnogi
na, a
upnik
te se
io pro-
oručiv
je kite
ti pak
čestati
godinu
rujna.
i bilo
taj naš
nateljja
zborna
ca k.
inu za
o oba-
i 16.
će dne
ske go-
rimjem
i prije
stvu u
nika te
cu (bi-
a ili da
5. Ako
kazati i
opisanu
98 broj

Na prijamnom ispitu za I. razred zahtijeva se: a) iz nauka vjere onoliko, koliko je propisano za prve četiri školske godine pučkih škola; b) iz hrvatskoga jezika okretnost u čitanju i pisanju, poznavanje pravilnih oblika, vještina u razlaganju proste i raširene rečenice, naglašavanje pravopisa i razgovora; c) iz računstva četiri glavne vrste računa sa cijelim brojevima pismeno i usmeno. Svaki prijamaik ima platiti pri upisivanju 4 K 20 h za upisarinu i 2 K kao prinos za učila.

Mlada mlisu prikazao je u Pazinu dne 16. tek. m. mještanim Ivan Gabričić. Crkva bila je dubkom puna nebožnog svieta. Manuduktorom bio mu župepravitelj gosp. Mandić, a uspjelo prigodno slovo držao je staropazinski župnik gosp. Krapek. Za rodoljubnim stolom sjelili se gozvanji gostovi naše učee mladeži, te se sakupilo za djačko pripomoćno društvo K 71. I s naše strane radujemo se mladomislniku, želeći mu mnogo uspjeha u vinogradu Gospodjem.

Koparski kotar:

Izpit zrelosti na učiteljsku u Kopru položili su sljedeći kandidati: gg. Antun Fabin iz Skrbine, Frane Ferjančić iz Lokavca, Veko Hrešćak iz Sežane (s odlikom), Albert Poljsak iz Smarij, Janko Samec iz Kopra, Vilim Tomazić iz Kanala, Franjo Turk iz Gabrijla, Janko Vovk iz Kopra (s odlikom), Zmagošlav Zgonik iz Dobrave. Čestitamo srdačno mladim širiteljem naše pučke prosvjete!

Iz Rakitovića — Buzet. Dne 11. pr. mj. obdržavala se je ovdje glavna godišnja skupština sv. Cirila i Metoda za Istru. Bila je dobro posjećena ali samo od se-ljačkog naroda. Tog puta nije bila zastu-pana inteligencija iz bližnjih mjesta kao što se je to događalo drugog puta. Sa-zaljujemo odsutnost g. predsjednika g. Tonkovića kap. iz Sluma, kojeg nije bilo uslied nepoznatog nam uzroka. Sjednicu otvorio je njegov zamjenik Božić Martin, koji pozdravi prisutne, zahvali se njima što su se mnogobrojno odazvali pozivu te prodje na daljnje točke dnevnog reda. Društveni tajnik izvjesti o poslovanju kroz godinu, koji spomenu među raznim i to, da je društvo brojilo prošle godine 141 članova i da se je ove god. upisalo novih 33, dakle broji sada podružnica 180 članova. Zbilja liepi broj članova za selo sa 68 brojeva.

Gosp. Funderlu Matku ide osobita čast što je u kratko i sasna liepo rastumačio korist ove družbe i kako protivnici trošu naš novac za našu djecu uzgajat u talijanskom duhu a oblasi gledaju cilu ovu nepravdu ne samo prekrizanim rukama, već podpomazu iste.

A k tome imade još i naših ljudi, koji njima vjeruju kad ih dodju za nos potezat kao što je došao jednom koparski živinar, koji je njima obećao škole i pu-teve rekavši im: držite s gospodom i pu-ću Vam priskrbiti škole i puteve kao što sam priskrbio put iz Jelović do Podgorja. Nu tu pametnu agitaciju naka pridržati sam za se a mi ćemo se držati one: Uzdaš se u se i u svoje kljuse.

Spomenuti moramo pako tom zgodom, da bismo željeli da se nadležne oblasti živo pobrinu da dodjemo i mi jednom do škole da nam ne bude preko 70 djece bez ikakvog uzgoja i nauke.

Iza g. Funderla govorio je jošte g. Ukmar i drugi, a kad je bio jednom iz-črpljen dnevni red, novi je odabrani pred-sjednik zaključio sjednicu na što se je mladež podala plesu, kojeg je priredila na korist iste podružnice.

Pokusašt ubojstva. Dne 26. junija zbio se u Buzetu nečuvan dogodjaj: pucao je naime trgovac laktenom robom Alojz Depanger na kćmaru i svoga kuma Ga-jetana Rigo. Zgodilo se ovaako: Vratilo se Depanger iz sjajma a po podne po običaju otišao je u kćmaru k Gajetanu i izpio tri čaše piva. Kod plaćanja nisu se mogli sporazumiti. Depanger stao bez razloga

vikati, na što je njegova supruga pritrčala k njemu u kćmaru. Na kćmarovo očitovanje, da je njeni muž izpio tri čaše piva, okrene se k njemu veleći, da je istina, da je izpio tri čaše i da plati. Ovaj se na to razlijuo i udario svoju ženu. Kćmar da posreduje, molio je svoga kuma, da ostavi ženu i da mirno podje kuća, a platiti može i drugog dana. Tako govoreći mirno ga je priveo izvan vratiju kćme, kada je već bila njegova supruga otišla, držeći ga prijateljski za lakat. Kad je bio Depanger usred ulice, okrene se naglo, izvadi revolver izustivši: „o morto mi o ti!“ podje na vrata kćme, odakle je izpalio jedan hitac prema kćmaru Rigo (kćma je bila posve prazna), koji je bježao u druge sobe slubama upozoren na pogibelj jedne osobe s ulice, koja je vidjela sve što je bio nakanio Depanger. Drugi hitac sledio je. opet prema bježećem kćmaru, ali nije bio srećom pogodjen ni od drugog hitca. Tane se zabilo u vrata, koja su zaštitila i sakrila jednog Riga. Iz vike i zapoma-ganja kćmarove žene i djece držao je napadač da je kćmar usmrtćen, zato je treći hitac ispalio sebi u glavu hoteti tako izvršiti na sebi samoubojstvo. Sinoć ga odvezli u Trst, da mu tu izvade olovu, nakon što mu je prvu pomoć pružio Dr Letiš. Netko se je od njegovih pošalio na račun nesretnog Depanger: „prima bala ghe passara, ma con la seconda andarà difficile.“

Ovo je drugi ove vrsti slučaj u Buzetu. Prvi se je zbio nazad par mjeseci. Mladić prizimenom Ciconi, jednog dana obilazio gradom i pijuć u dvije kćme pozdravljao se sa svojim prijateljima dodavši: veteras neću biti već živ. Ljudi mu ne povjero-vaše misleći da se šali, ali on je govorio ozbiljno. Na večer pred kavanom izpio boćicu nekakve žeste (aguna rasa), koja mu zadala smrt. Bio on ubožen i sit življenja i Ali što je natjeralo Depangera na zločin? Vino, jedino vino!

Bio on vrlo-odan pijančevanju, koje će ga sada ili poslie ubiti.

Dotim sve ovo žalimo kao ljudi, al ne možemo prešluti okolnost, kako naše ljudstvo rado posjeđuje dućan onog ne-sreotnika, koji tako mrzi njega i njegov jezik, sve dakle, samo ne njegov novac. Čuli smo iz njegovih ustiju reći talijanski: Volim ubiti prije svoga sina, nego da nauči „la lingua šćava“. Ne punimo, ljudi božji, žepove ovakvim svojim: neprijate-ljima. Idimo k svojim! Ali, da, gdje su ovi? Ako jesu, kako im uređjene trgovine? U ostalom mislimo, da se mora na buzet-štini u pogledu trgovanja nešto poduzeti. To bi bio za sada naš ponajglavniji na-rodni posao.

Franina i Jurina.

Fr. Sen col kumpare Jure, da su naši farabulli nafugani do kapuriona i tebe nagovarali i nutili ti se za santulu tvojoj Zuvice koju budeš krizmal pul biskupića prez biskupiji a ne pul našega dienoga biskupa.

Jur. Ču ti zafrakandelat jenu zamrdavicu ko mi budeš to govoril — ce misliš, da sen ja Vrećinka ol Rezičevica. . .

Fr. Sen tel i ja reć, da mej onemi (cul sen da jih je bilo dvjest) testa de cappuzzi i ciurli ni pravomu cresanu mesta — ono ti je bilo sve roba de mazzo. . .

Jur. Ne cudim se ja njim ne, nego onemu Starcu, ki se još ni zbil do one svoje pience glavice neke ter neke musice; on bi per forza nagari zapraskal i drugu polovicu svojih dukati, otil umret inšedijan n: kakovoj sediji, pak bi onputa apena zahvalival Bogu, da ga je liberal del grave peso . . . Poarolto . . . Mavmau.

Fr. Ma intanto, da ce on bit do malo meseci biskup osoraki, colla sede a Cherso!! Zac nasi framasunici da neće hebat biskupa crovata. To da njim je bilo obećano kada su ono neki dan bili v Rimu.

Jur. Dunke je imala pravo šijora „Bucca-letta“ kad se je ono veselila i vrišćala: adesso che i crovati vada sonar le pive — addio Grigorito. . .

Fr. Sajteta ko to bude ka kukonja za nase diene Michelina, Ninine, Canelle i comp. bella!

Jur. Veća da su narucili mozzetti, križiće, a neki da je narucil i suknu viola. . .

Fr. Neće ni nas kapurion prez nis zastat ne, sada kada ga misle skurit do kor-rita — kan će brzini zi svojom me-nezariljum?

Jur. Njega da te nominat za prvoga Non-zula a Mika Pavuka za kampanara.

Fr. On puta attenti alle lampade, attenti ai candelieri. . .

Jur. Poveri ciurli!

Razne primorske vijesti.

Braće učitelji! Pod ovim naslovom, doniela je zadnja „N. Sl.“ poziv na učitelje nek bi svi zapitali kvinkvenij po novom zakonu. Imao bi i ja nešto onomu dodati t. j., da se taj paragraf tiče onih učitelja, koji su imali prvih od pet godina službe oktobra 1901. i za ovima svi mladji. Veli se nadalje u zadnjem dopisu, da su stari i novi zakoni jednaki. U tome se je do-pisnik pregledao. Stari paragraf ima sedam odstavaka, a novi ih ima samo šest. Prvi i drugi odstavak nč.oga i staroga zakona jednaki su. Treći odstavak novog zakona bolji je za nas, nego li isti stari. Dok se u starom veli, da učitelju pripada šest doplataka, u novom stoji: „da učiteljima pripada za svako dalnje petgodiste doplatka, a samo do navršenog tridesetoga službenoga leta“. Treći odstavak nadopunjuje prvoga, pa mi ne može nitko reći, ako sam ja počeo služiti godine 1899., da ne ću go-dine 1929. imati 30 godina službe, položio ja izpit makar 1904. Neki vele, da se ono prije izpita ne računa, dobro, razumijem, al tko mi može reći, da ja onda nisam služio? Ta za Boga, gdje sam bio, valjda u službi? Ako sam bio u službi, onda sam i služio. Četvrti odstavak novog pa-ragrafa nalazi se u drugom odstavku starog paragrafa, te bi tako novi paragraf bio za dva odstavka kraći. Najglavnije je: „čet-rti odstavka starog paragrafa u novom paragrafu nema.“ U tom odstavku rečeno je bilo „učitelju pripada prvi kvinkvenij nakon pet godina isa izpita sposobnosti“. Buduć je ovaj odstavak izpušten, ne pripa-da učitelju prvi kvinkvenij nakon pet godina isa izpita sposobnosti, već kako stoji u prvom odstavku, nakon prvih pet godina službe, a to podupire i treći od-stavak novog zakona, gdje ono veli, da kad učitelj dovrši 30. godinu službe, do-bije zadnji kvinkvenij. O drugim odstavcima nije potrebno da pišem. Za bolje razumievanje stvari molio bi, da bi svaki uzeo u ruke novi i stari zakon, pak će me bolje razumjeti. — Stvar je riešilo vrhovno su-dište, a onaj talijanski učitelj nam na žalost ne može javiti ništa, jer je pred više mjeseca umr. Gg. u Poreču znadu, da imadu krivo, al će svejedno rekurirati. Dobit ćemo svi, koji budemo pitali, prije nego bude stvoren novi zakon, a da li ćemo morati kašnje vraćati — ne znam.

Istra — turska pokrajina. „N. Sl.“ je već više puta oprala nedostojan postupak oblusi prama učiteljima. Jednom je pisala o učitelju Goslinčaru, koji već godinu dana

služi kao prosti vojnik. Pred malo vremena pisala je o učitelju, koji je već deset mje-seci bez plaće. Oba je slučaja doniela trščanska „Edinost“, a po njoj „Uč. tov.“ Nu čudno je pisanje ovog zadnjeg u obim slučajeveima. Dok „Edinost“ piše, da to prešampava iz „N. Sl.“, „Uč. tov.“ u prvom slučaju niti ne spomije toga, već jednostavno prešampava to tobož iz „E-dinosti“, pa se i on zgraža, al znate nad čim? Uviek pita: „In kje je istarski sokol?“ Trščanska „Edinost“ na to liepo odgovara: „Uč. tov.“ napisao je tu apostrofu na za-stupnika Spinčića, što ne možemo zasutiiti. (Sad je bio naime „Tovariš“ donio dopis „N. Sl.“: učitelj bez plaće, i dao mu gornji naslov.) Od nešto vremena amo je već navada, da uviek, kada to glasilo bi-lježi kakvu krivicu, kakvih u istinu trpi u velikoj mjeri istarsko učiteljstvo, uviek dolazi zbudjivta i porughjiva apostrofa na „istarskog sokola“. Nitko ne može imati ništa proti tomu, nego mora odobravati ako se zastupnike upozoruje na ovo ili na ono, i ako se od njih zahtjeva, da vrše svoju dužnost. Ali nepravdno i ne-slano je, ako se kod svake prilike stavlja u kontribuciju fraza o „istarskom sokolu“, kao da nema u pokrajini nijednog drugog političkog činitelja! Uviek „sokol“ i samo „sokol“ i nitko drugi. Je li možda Spinčić svemogućii diktator u Istri? Je li možda njegova stranka gospodjuća u pokrajini, pokrajinskom saboru i pokrajinskom od-boru? Je li možda hrvatsko-slovenska stranka u Istri favorisinja austrijskog si-stema? Ne zahtjevamo, da bi se Spinčić štogod ne prigovaralo. Ne možemo šutili ako se napada samo njega, a o drugima se pokorno i bojazljivo mući, koji su hi-ldaju puta v više krivi. Na „sokola“ iete strielice uviek i uviek. O gospodi Bartoli, Rizzi, raznim c. k. članovima u kotarskim i pokrajinskom školskom vijeću, pak se šuti, da mogu i nadalje nesmućeni raditi lakve krivice, kako čine siromašnome učitelju u Sv. Lovreću kod Labina. Samo napadajte, ali zapamtite si, da upravo ondo, kada napadate treba da ste objek-tivni. Nu, mi dobro znamo, zašto stanoviti dopisnici u „Učiteljskom tovarišu“ konsek-ventno napadaju samo „sokola“, jer se u italijansku oligarhiju, koja je u istini kriva na mizeriji slovensko-hrvatskog učitelja u Istri, — ne će. Zasto? To je u istinu njihova stvar, ali bi mogla zainteresirati takodjer i našu javnost! Tako „Edinost“, pa se i mi s njom posve slažemo. Želimo još nešto dodati. Znamo, da su se koli Spinčić toli Laginja zauzeli i za jednoga i za dru-goga prije spomenutog učitelja. Dopis-nikom „Uč. tov.“ bila su oba slučaja poznata, pa zašto nisu to oni sami u „Tovarišu“ pisali? Nisu, jer ne smiju. Dopisnici „Uč. tov.“ prijatelji su gg. u Poreču, neki vele da idu više puta i tamo, valjda po plaću. Zasto ne kažu gospodi neka poprave krivice, što ih čine hrvatskim učiteljima i hrvatskom narodu u Istri? Opet ne smiju. Čuli smo, da je jedan od njih, kad je čuo, da je Rizzi imenovau zemaljskim kapetanom pošao istom čestiti-tati! Pa da sada proti njemu piše? Opet ne smiju. U svojem „Bicu“ hvalili su gg. Rizzia, Stanića, Bolmarčića, pa da sada proti njima pišu? Opet ne smiju. Ovo su za njih svietle zvijezde, pa kako da ih oni ma nit najmanje obiate? U Pomeču bio je prije Zeća učitelj Zvecon. Ovaj je veliku većinu djece upisao u hrvatski odio, nu to gg. Rizziu, Bolmarčiću i Staniću nije bilo drago, pa je učitelj bio stante peče premješten. Na njegovo mjesto je došao g. Zec. S njim su gg. u Puli zadovoljna, što moramo naslućivati, ja će sada po talijanski odio biti bolje. Naravski, ako su gg. u Puli s njim zadovoljna, mora biti i on s njima, a to će mu potvrditi još sve „Učiteljski tovariš“. Neka im bude svima! Prosit! Mi ih poznamo, razumijemo i po njihovim djelima ćemo ih suditi. Oni će uviek govoriti da su Irvati, ali to neka drugomu kazuju a ne nama. Hrvati

su, a za Talijane glasuju; Hrvati su, a protiv Hrvata pišu, a Talijane brane i hvale! Se di cio non ridi !

Kod nas je sve moguće! Tršćanskoj „Edinosti“ pišu iz Kopra pod naslovom: „Korak bliže Katabriji“, da su koparski građani složno s izletnicima iz Rovinja u nedjelju dne 2. o. mj. u čisto iredentskom smislu i duhu po gradu Kopru pred nosom c. k. oblasti javno i očito demonstrirali. Dopsnik se snebiva od čuđa pitajući sam sebe dali se nalazimo još u Austriji. Uredništvo „Edinosti“ nam doduše opaua, da je kod nas sve moguće, ali tomu mi dodajemo, da bi se morali čuditi mi, kad Talijani nebi tako radili i postupali, pošto ih predstavnici c. i. k. oblasti tajno i javno podupiru. To u Kopru znadu i vrabci na strehama, da je tamo c. k. kot. kapetan, c. k. zastupnik V. kurije g. Bennati — i nitko drugi!

Novi talijanski list u Trstu. Izvanjskim listovima pišu iz Trsta, da će domala izći novi talijanski dnevnik kod glasilu tršćansko-koparskoga biskupa. Radi toga da će prestati izlaziti nazovi-katolički listovi u Trstu i u Gorici, koje uredjivaju i izdavaju najstrastveniji talijanski svećenici, poznati pod imenom „reformatora“. Hoće li i novi list biti uredjivan u njihovom duhu?

Ukor hrvatskim redodržavcima. Svi redodržavnici hrvatskih zemalja dobili su iz Rima ukor radi spomenice, koju poslaše u Rim zagovarajući naše pravo na glagoljicu. Odalle može svatko lakko zaključiti kako kane u Rimu riješiti pitanje o glagoljici.

Morski pas. Tršćanskim listovima iz Novigrada (Čitanova) pišu da se je prošloga čedna okoto lamošnje luke setao velik morski pas.

Gospodarstvo. Jedan milijun boca Apatovačke ljekovite ručne vode razpućava se godiniće na sve strane svijeta, a osobito u Belgiju, Rusiju i Egipat. Ovo je zaista lijep broj, koji svjedoči o dobrom glasu, što ga naša rudnica u inozemstvu uživa, a da je taj glas opravdan svjedoče stručnjaci mnijenja prof. dra Ludviga i prof. dra Srećka Bošnjakovića, koji su vodu analizovali i došli su do vrlo povoljnih rezultata. Tako piše dr Ludvig u „Wiener Medicinische Press“ od 6—13. travnja 1882. „Znatan sadržaj dvovaljičnog kiselog natriona, chlor natrija i ugljične kiseline, osobito pak bezprikorna čistoća, čine Apatovačku vodu osobito probavnom, za dijetelicu i piće. Ona sadržaje četiri put toliko dvovaljično-kiselog natriona, koliko voda glasovitog Otto-izvora u Giesshübelu pa se daje dobro zatvorena u bocama dogo nepromijenjena sačuvati. Iz toga se vidi, da nam ne treba posizati za stranim rudnim vodama, te slati novac u inozemstvo, kad imamo kod kuće rudnicu, koja se natječe s vodama svjetskog glasa, pak želimo da sadašnja vrstna uprava zdenca bar taj uspjeh postigne, da Apatovačka rudna, stolna i ljekovita voda i u našoj domovini steže onaj ugled, te se u barem tako troši, kako se ju to već sada u inozemstvu.

Razni prinosi:

Za Družbu sv. Cirila i Metoda priposlaše preko naše uprave: Gđjica Tilka Marčić, učiteljica u Puntu sakupila je 30 kruna ineditu hrv. učiteljicama lošinjskog kotara prigodom kotarske skupštine i to da počaste uspomenu pok. objubljene družice Karoline Fučić, bivše učiteljice u Puntu.

Gosp. A. Fučić, učitelj u Puntu sakupio je K 45 prigodom kotarske učitelj. skupštine držane na Puntu dne 3. i 4. tek. Gosp. Mihovil Kirac u Medulinu daruje K 4-10 kao praostatak od računa medju rodoljubima u gostioni Jakova Kirac u Medulinu.

Gosp. Josip Dobrijević u Pali daruje K 2. Hrvatski i Slovenski bogoslovi u Gorici sakupiše medju sobom K 36-40.

Ukupno danas K 117 50
Na račun ove g. izkazanih 912-14
Sveukupno K 1029-64

Djačkomu prip. društvu u Pazinu priposlaše preko naše uprave:

Hrvatski i Slovenski bogoslovi u Gorici daruju medju sobom sakupljenih K 36-40.

Ukupno danas K 36-40
Na račun ove g. izkazanih 134-49
Sveukupno K 170 80

Inženir ŽIVIC preporuča:

svoj prokušani željezni plug sa tačkama (kolima) za oranje na plju u brajdama i drvju za pljove, zasipanje, rovanje itd., koji se sam ravna, jednostavan, lagan i jeftin. — Svoje dobro poznate škropilice protiv peronospori i svoje nepropustljive vinske preše. — Dobivaju se također svakovrstni strojevi za poljodjelstvo i industrije, posebice pak pumpe za svaku porabu i ceteri

kad tvrdke:

Živice i drug.

Trst — Trgovinska ul. 2.

Svoji k svojim!

Skladište pokućstva

goričko-solkanske

stolarske zadruge

(prije Antun Černigoj)

TRST

Via di Piazza vecchia 1, polak crkva Sv. Petra

Tvornica sa strojevnim obratom.

Pokućstvo izradjuje se samo u peći izsušenim drvom.

Konkurencija izključena. — Za solidnost se jamči.

Prodaje se također iz mjes. odplatu.

Zastupstvo u Trstu, Splitu i Aleksandriji

Instrovani cienici se šalju na zahtjev.

Istarska Posujilnica u Puli

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih diešova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član istoga 4%, kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uloženo iznosa do 100 K bez predhodnog otkaza, iznosa do 400 K uz otkaz od 8 dana, iznosa do 1000 K uz otkaz od 14 dana a tako i veće iznose ako se nije kod uložeraga suglasno ustanovio veći ili manji rok za otkaz.

Zajmovo (posude) daje samo zadruženom, i to na hipoteka ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredno sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim jultija i augusta mjesec od 9—12 prije podne.

Društvena pisarna i blagajna nalazi se u Ciltva S. Stefano br. 9, informacije. priznato desno, gdje se dobivaju pobiže Ravnateljstvo.

Odlikovana
svijećarna na paru
Gorica — ulica Sv. Antona

J. KOPAC

Preporuča preč. svećenstvu, crkvenom staršinstvu, p. n. slavnom občinstvu svijeće iz prijesnoga pečlnoga voska kg. po K 4-90. Za prijesnost jamčim s K 2000. Svijeće za pogrebe, za božićna drva, vošteni svitci i med najfinije vrsti uz veoma niske cijene.

Štampilje

iz kaučuka

Izradjuje
knjigotiskara J. Krmpotić i drug.
Via Sissano-Diana u PULI Via Sissano-Diana

Preporuča se svim p. n. župnim, občinskim i drugim oblastima i uredima te poslužnicima, gospodarsko-trgovačkim i prosvjetnim društvima, p. n. gg. trgovcima i t. d.

CIENE UMJERENE.

Pošto je ovo poduzeće jedino hrvatsko u Istri i Primorju, nadamo se i molimo za što brojnije cienjene naručbe.

Visokom kr. zem. vladom proglašena liekovitom vodom radnicom

APATOVAČKA KISELICA

naravna alkalicko-muriatitna-litijska kiselica vrlo bogata ugljičnom kiselinom

izvrstno i poput kristala čisto stolno piće.

Glasoviti lieknički autoriteti prepisuju ovu kiselica a najboljim uspjehom kod svih bolesti probavnih organa i glikozna protiv ulozima i reum, kod želučane, plućane, grlenog svih drugih katara, protiv hemeroidima (zlatnoj žili), kod boli zubrega, mjehura, izvarice, česterna bolesti, zrnatih i natekila jetara, izvarice i mnogih drugih bolesti. Prekuzano izvrstno i nezadržljivo sredstvo kod spolnih i mnogih drugih ženskih bolesti.

Analizirane ju prof. dr. E. Ludvig, c. kr. dvorski savjetnik i prof. dr. S. Bošnjaković.

Nagrađjena na mnogim velikim strukovnim izložbama sa 15 zlatnih medalja.

„Upraviteljstvo vrela Apatovačke kiselice“
ZAGREB, ilica broj 17.

Dobiva se u svim ljekarnama, trgovinama mirodija, restauracijama i gostionama.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Zdravlje je najveće bogatstvo!

Ote glesovite i nenadržljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i unutarnju porabu. Osobito odstranjuju tnanje i kulanje po kostih, nogah i rukuhl, te izlicie svaka glavobolja. One nedostizivo spasonono djeluju kod bolesti želučda, ulatstva katar, unidruju izbacivanje, odklanjaju nadubavanje, boli i grčeve, pospujaju bolju probavu, čiste krv i cricva. Progone velike i male gliste, te sve bolesti od glistali dolazce. Djeluju izvrstno protiv hrapavosti i promuklosti. Lieče sve bolesti jetaha i slezene te kuku i tnanje u želuču. Progone svaku groznicu i tnanje od groznice dolazce. Najbolje je sredstvo proti unutarnji i maotnom pa zato nasmjele napikati u nijednoj gradionoj na zeto nasmjele napikati u nijednoj gradionoj niu seljakoj kući. Dobiva se samo: **Gradska ljekarna, Zagreb, Markov trg broj 29** (pokrak crkva sv. Marka). — Novac nek sa šalje napred ili pouzecom. — Manje od 1 tucet (12 bočica) 11 K, 3 tuceta (36 boč.) 11 K, 4 tuceta (48 boč.) 11-60 K, 5 tuceta (60 boč.) 17 K. — Posjedujućim listući i tucetu priznanica, da ih nije moguće ovdje listati, zato navadjam samo imena neke gg., koja su sa osobitim uspjehom upotrebljavali **Kapljice sv. Marka** te podpunoma ozdravile: Iv. Baretinčić, učitelj; Janko Kšulj, kr. nadlogar; Stj. Borčić, župnik; Ilija Manić, opanear; Sofja Vučković, silica; Jože Suljančić, seljak itd. itd.

Utemeljena god. 1360. Gradska ljekarna, Zagreb, Markov trg broj 29, pokraj crkva sv. Marka.

Zdravlje je najveće bogatstvo!

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.